

Stilblade for købstadens bevaringsværdige bygninger

Stilbladene beskriver de arkitektoniske stilarter, der i forskellige perioder har præget byggeriet i de tre købstæder i Vordingborg Kommune, Stege, Præstø og Vordingborg.

Stilbladene gennemgår de typiske kendetegn for hver stilart og giver forslag til, hvordan disse kendetegn kan bevares og forstærkes. Stilbladene er suppleret med anbefalinger til vedligeholdelse og fornyelse af vinduer, energioptimering samt til bevaring af de mange smukke gårde og haver, vores købstæder gemmer på.

De enkelte huse har deres eget særpræg, deres egen historie, som ikke altid følger den generelle arkitekturhistoriske udvikling. Stilbladene er derfor tænkt til inspiration og vejledning for den enkelte ejer snarere end som præcise anvisninger. Det er således kommunens håb, at stilbladene kan medvirke til at åbne ejernes øjne for den ofte spændende historie, husene gemmer på.

Samtidig vil stilbladene blive anvendt som værktøj ved kommunens sagsbehandling af byggesager på bevaringsværdige bygninger.

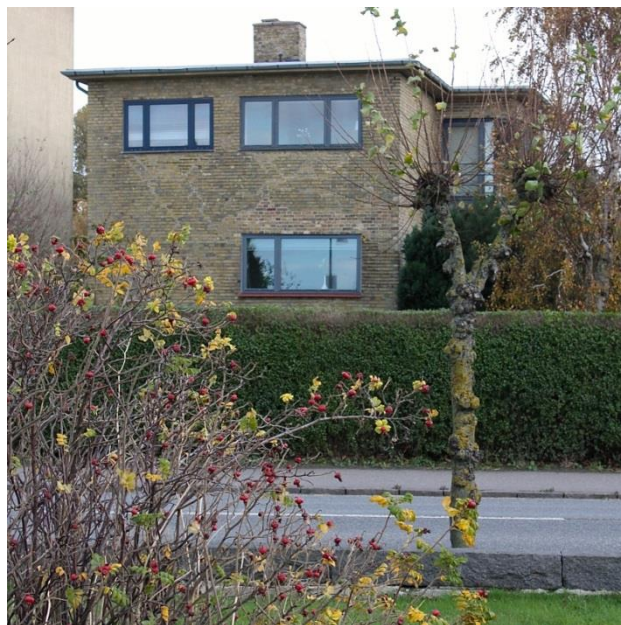

Den danske funktionalisme

1920-ernes internationale modernisme, der er præget af et kubistisk formsprog, blev tilpasset danske forhold i form af funkisarkitekturen i perioden ca. 1930-40. Modernismen gjorde op med fortidens symmetri, pynt og detaljer, og placering af facadeåbninger skete nu efter rent funktionelle krav til planløsning, lys og udsigt. **Bungalowen**, **funkisvillaen** og den **danske funktionalistiske villa** er tre forskellige fortolkninger af disse nye arkitekturstrømninger, tilpasset dansk byggeteknologi og håndværk.

Typiske kendetegn

Alle tre hustyper er i én eller to etager, ofte med høj kælder. Husene er grundmuret og kan stå både i blank mur eller overpudset og hvidmalede. Mere sjældent fandtes også huse opført i beton.

▲ *Fin funkisvilla i to etager. Den kubiske form og de af-lange vinduer med lodrette opdelinger er modernistiske stiltræk, her tilpasset danske forhold ligesom det gule murværk.*

◀ *En tidlig bungalow. Hoveddøren, der markeres af det åbne vindfang og det store hjørnevindue er helt typiske kendetegn. Bemærk den originale, buede garage støbt i beton.*

▼ *Funkisvilla fra 1935, der i sin knaphed og farveholdning følger de internationale, modernistiske idealer.*

Bungalowen har en kvadratisk grundplan og et lavt pyramidetag af tagpap eller eternitskiferplader – tage med højere rejsning kan have tegltag. Grundformen er kubisk, men der kan være fjernet eller tillagt delelementer til kvadratet. **Funkisvillaen** fremstår med geometrisk klarhed: Fladt tag, eller lav taghældning, store murflader og vindueshuller uden dekoration. Den **danske funktionalistiske villa** bygger på de funktionalistiske ideer, men formsprog og materialevalg er traditionelt. Det er enkle, murede enfamiliehuse med saddeltage af tegl. Facaden er ofte asymmetrisk med forskudte facader, tage m.m.

Husets facader udgør ofte fint komponerede helheder med en balance mellem de forskellige elementer som vinduer, døre, altaner m.m.

Den danske funktionalisme

Hjørnevinduer, terrasser og høje vinduespartier til trappen eller entréen var et yndet motiv. Murværk var plane flader uden gesimser. Sålbenkene var elegant udført i metal med et ganske lille frem-spring fra facaden. De udvendige trapper var ofte murede eller støbt i beton med trin beklædt med klinker. Lette rækværk i jern stod i smuk kontrast til murværkets tyngde. Vinduerne var som regel aflange, evt. opdelt lodret, med karme og rammer af træ eller jern. Vinduerne var ofte malet hvide på murede huse og mørke på huse, der var pudset og hvidmalede.

Anbefalinger

Det er vigtigt for husets udtryk at bibeholde det kubistiske udtryk uden at tilføje nostalgiske løsninger, der strider mod den funktionelle arkitektur og udvander husets formalistiske udtryk. Har taget lav hældning, er det vigtigt at bevare dets plane flade. Fx vil profilerede bølgeeternitplader sløre husets skarphed. Tegltage bør udskiftes med samme type og farve som det eksisterende tag med bevarelse af udhæng og gesimser. Man bør undgå at overpudse det blanke murværk, da det vil gå ud over husets arkitektoniske helhed.

Vinduer og døre varierer i udformning, men ved udskiftning bør den oprindelige opdeling og de elegante tynde rammedimensioner bevares.

Husene kan fint energirenoveres til en fornuftig standard, også uden at de mister deres særlige kendetegn. Man kan efterisolere lofter, opsætte forsatsvinduer og evt. hulmursisolere. Frem for alt kan man sørge for at tætte huset og sikre sig, at de tekniske installationer er så effektive som muligt. Læs mere i anvisning om **energioptimering**.

Tilbygninger

Bungalowens og funkisvillaens kubistiske form vanskeliggør større tilbygninger. Det må derfor anbefales at videreføre formsproget med stor opmærksomhed på helheden og under vejledning af en rådgiver. Den danske funktionalistiske villa udgør en fin helhed med balance mellem huskroppen og facadens komposition. Huset kan ændres og tilbygges til en ny helhed, men kun hvis husets kendetegn og formsprog respekteres.

▲ ◀ *Rektangulære tagrender ses i nogle tilfælde og er en markant og vigtig detalje.*

▲ ▶ *Afdækning over hoveddøren udført som indmuret betonplade er et typisk funkistræk.*

▲ *Fint eksempel på den danske funktionalistiske villa. Et enkelt hus, der får liv af den asymmetriske facade.*

▼ *Stor funkisvilla i to etager med tegltag. Bemærk det fine, originale jernstakit med trådgitter.*

